

Vårt datum: 2025-12-15

Ert datum: 2025-09-30

Vårt dnr: 33-2129/2025

Er ref: LI2025/O1587

Yttrande

li.remissvar@regeringskansliet.se

li.transport.remissvar@regeringskansliet.se

Handläggare:
Paula Lindgren

Remiss Trafikverkets förslag till nationell plan för transportinfrastrukturen 2026–2037

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har den 2025-10-01 tagit emot ovanstående ärende för yttrande. Med anledning av detta vill SGU framföra följande.

Geologisk information

SGU vill betona vikten av att i ett tidigt skede utreda och beakta de geologiska förutsättningarna vid planering av transportinfrastruktur. Genom att redan från början kartlägga och ta hänsyn till geologiska förhållanden ökar möjligheterna att tidigt identifiera kostnadsrisker som annars kan uppstå när oväntade berg-, jord- eller vattenförhållanden upptäcks under byggprocessen.

SGU:s insamling och analys av geologiska data ger värdefull kunskap i den tidiga planeringen av transportinfrastrukturprojekt och kan bidra till att förebygga eller förutse stora kostnader och miljökonsekvenser senare i projektet. I planeringsfasen är det särskilt viktigt att beakta geologiska förhållanden såsom känsliga grundvattenmiljöer, förekomst av sura sulfatjordar och sulfidrika bergarter, markens bärighet samt bergmassornas kvalitet. Ett ökat samarbete mellan SGU och Trafikverket skulle kunna bidra ytterligare till bättre kännedom av geologiska förutsättningar tidigt i planeringen och därmed minskade kostnader i projekten.

Påverkan på vatten

SGU ser positivt på att satsningen för vatten ökas och instämmer att fokus bör läggas särskilt på yt- och grundvattenförekomster av betydelse för dricksvattenförsörjning eller med höga biologiska värden. SGU vill dock påpeka att även mindre försörjningsområden för dricksvatten är lokalt mycket viktiga att skydda mot påverkan i form av föroreningar eller vattenbortledningar. Utöver miljökonsekvensbeskrivning för föroreningsrisk för varje projekt som planeras är det viktigt att även beakta konsekvenser av vattenbortledningar i planeringen av infrastruktur. En betydande vattenbortledning kan behöva tillståndsprövas, framför allt i områden som har ökad risk för torka utifrån pågående klimatförändringar.

Mineralsektorn och transportinfrastruktur

SGU ser positivt på planförslaget satsningar på stärkt transportinfrastruktur i hela landet, vilket är avgörande för en långsiktigt hållbar och konkurrenskraftig gruv- och mineralnäring. Mineralsektorn

utgör en viktig del av värdekedjor kopplade till klimat- och energiomställningen, byggande, infrastruktur och beredskap och sektorn är därmed avgörande för både Sveriges och EU:s resiliens.

SGU noterar att planen innehåller viktiga åtgärder för att stärka gruv- och industriklustrets kapacitet i norr, exempelvis satsningar på att förstärka Malmbanans kapacitet och Luleå station, sjöfart samt utbyggnad av vägar till bärighetsklass BK4. Denna infrastruktur är centrala delar för att möjliggöra industrins fortsatta utveckling i norr. Planförslagets åtgärder med kapacitetshöjande järnvägs- och vägprojekt i landets södra och mellersta delar.

SGU ser positivt på de planerade satsningarna avseende Malmbanan. Malmbanan är viktigt för gruvnäringen och för Sveriges beredskap. SGU anser dock att kapacitetsbehoven på Malmbanan kräver fortsatt utveckling och större satsningar utöver vad som framgår av Trafikverkets planförslag.

Masshantering

SGU vill också lyfta fram att masshantering bör uppmärksammas tidigt i planeringen av transportinfrastruktur. Genom att tidigt få kunskap om egenskaperna hos de massor som ska loss hållas eller grävas upp skapas ett bättre beslutsunderlag och möjligheter att minska kostnaderna. En tidig planering av masshantering i transportinfrastrukturprojekt i kombination med geologiska underlag möjliggör en effektiv återanvändning av material i projektet och kan även underlätta hanteringen och minimerar de överskottsmassor som behöver tas om hand på annat sätt.

Rapportering av ballastproduktion

SGU samlar in information om nationell ballastproduktion, grus, sand och krossberg. Produktionsstatistiken är en efterfrågad produkt från bergmaterialbranschen och viktig för att identifiera trender och utvecklingsbehov för ett hållbart nyttjande av landets resurser. SGU sammanställer informationen i en årlig rapport. SGU är dessutom sedan juli 2025 beredskapsmyndighet och ingår i beredskapssektorn Industri, bygg och handel, vars övergripande syfte är att bistå näringslivet att säkerställa tillgången till samhällsviktiga varor och tjänster vid kris eller höjd beredskap, vilket ställer ökade krav på att SGU har en representativ bild av landets materialförsörjning.

Anläggningar för sortering eller krossning av berg som omfattats av 4 kap. 6 § miljöprövningsförordningen (2013:251) är vanlig förekommande i transportinfrastrukturprojekt. Verksamheter som omfattas av 4 kap. 6 § miljöprövningsförordningen måste endast lämna in miljörapport med uppgifter om produktionen, om länsstyrelsen begär det in, enligt 31 a § förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Miljörapportering sker idag i Svenska MiljörapporteringsPortalen (SMP).

SGU saknar idag representativ information om entreprenadberg- och ballastproduktion i verksamheter som omfattas av 4 kap. 6 § miljöprövningsförordningen (krossning och sortering av berg), eftersom informationen sällan begärs in av länsstyrelserna. Det är dock viktigt att SGU får in information från dessa verksamheter för att kunna få en mer representativ bild av produktionen då verksamheter som omfattas av 4 kap. 6 § miljöprövningsförordningen står för en stor del av det totala producerade tonnaget entreprenadberg och ballast. Det är även viktigt att få in rapportering från terminaler och anläggningar som inte bryter utan enbart återvinner avfall för anläggningsändamål, då rapporteringen av återvinningsgraden i Sverige i dagsläget inte är representativ. SGU skulle därför vilja ta del av produktionsinformation från dessa verksamheter i

samband med transportinfrastrukturprojekt och på så sätt att få en bättre och mer representativ bild av entreprenadberg- och ballastproduktionen i landet.

SGU vill uppmuntra Trafikverket att, i sina upphandlingar av utförare i framtida transportinfrastrukturprojekt där det finns verksamheter som omfattas av 4 kap. 6 § miljöprövningsförordningen, uppmana sina utförare att genomföra frivillig miljörapportering med information om entreprenadberg- och ballastproduktion.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Anette Madsen.

I den slutliga handläggningen av ärendet har även statsgeolog Carola Lindeberg, samhällsekonom Carolina Liljenstolpe och jurist Gustav Svensson deltagit. Statsgeolog Paula Lindgren har varit föredragande.

Anette Madsen

Paula Lindgren